

FREDNINGSVÆRDI ER

APOTEKET

KØGE KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	04.11.2016
Besigtiget af:	Tine Meyling
Journalnummer:	2011-7.82.07/259-0001
Kommune:	Køge Kommune
Adresse:	Brogade 1, 4600 Køge
Betegnelse:	Apoteket
Fredningsår:	1982
Omfang:	<i>Forhuset med sidefløj og sidelænge (1660'erne, ombygget ca. 1800 og 1865).</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Apoteket er beliggende i handelsgaden Brogade, midt i Køges ældre bydel, nær Torvet.

Det otte fag lange, grundmurede forhus fremstår som en harmonisk bygning i to stokværk med rødt, teglhængt heltag og en skorstenspipe med sokkel og gesims i rygningen ved den nordlige gavl. Facaden er gulkalket over en sort sokkel og afsluttes øverst af en hvid bloktandsgesims. Vinduerne er korspostvinduer med opdelte nedre rammer, alle malet hvide. Porten i portåbningen i det sydligste fag er erstattet af et glasvindfang. Trappen op til glasvindfanget er beklædt med grønne granitfliser, afskærmet med et ældre smedjernsværn. Portåbningen er udført med kurvehanksbue, og den øverste del er lukket af med store svaneudsmykkede klinker. Mellem etagerne ses liljeformede murankre. Taget er forsynet med fire nyere heltagskviste, alle med torammede vinduer med tre ruder. Gårdsidens nordlige del af forhuset er bygget sammen med en sidefløj, mens der ud for den sydlige del af forhuset er et tagudhæng. Gårdsiden er i de sydligste to fag på første etage tilbagetrukket, og overgangen mellem gårdsidens to dele optages af et tegltag. Øverst i den tilbagetrukne del er tre murankre, der danner bogstaverne *I B C*, som står for Jørgen Berendsen. Forhusets gårdside er forsynet med korspostvinduer med fire ruder i de øverste rammer og otte ruder i de nederste. Hvor den indvendige trappe løber langs ydermuren er vinduet højt placeret og kun udstyret med to rammer med fire ruder i hver. I stueetagen er to højt placerede, etrammede vinduer med seks ruder i hver ramme samt en nyere bræddebeklædt dør, hvorfra der er nedgang til kælderen. Gårdsidens tagflade er forsynet med to rundbuede kviste, hver med et torammet og tredelt vindue. Alle vinduer er brunmalede og døren ligeså.

Sidefløjen er grundmuret, to etager høj og fire fag lang med vinduer i både stueetage og første etage. Vinduerne er brunmalede korspostvinduer med opdelte nedre rammer. Gårdsiden er gulkalket

over en sort sokkel og er uden overgang til det røde, teglhængte heltag med en enkelt kvist, der er magen til kvisten i forhusets gårdside.

Sidelængen er bygget sammen med sidefløjen og ligger i forlængelse af denne. Sidelængen er opført i bindingsværk af egetræ og er to stokværk høj samt 13 fag lang. Langsidernes bindingsværk er stokværksopdelt og er i øverste stokværk forsynet med dobbelte skråstivere, to sæt løsholte samt gennemstukne bjælkeender. Sidelængen har, særligt markeret i den østlige del, et højt styrterum. Vinduerne er en blanding af korspostvinduer med opdelte nedre rammer samt torammede vinduer med fire ruder i hver ramme. I stueetagen er en nyere, enfløjet dør. Både vinduer og dør er malet brune. Taget er et rødt, teglhængt heltag med fire rundbuede kviste magen til kvisten i forhusets gårdside.

I det indre er hele stueetagen tilknyttet apoteket med butik i forhuset og sidefløjen samt sekundære rum til apotekerfunktionen i sidelængen. Enkelte skillevægge i sidelængen kan være af bindingsværk. På første etage af forhuset er den oprindelige beboelse for den daværende stifter af apoteket bevaret. Opgangen til boligen sker via en trappe, der er placeret langs forhusets ydermur mod gården. Trappen afsluttes i to fine mæglere på reposen på første etage. Boligen på første etage fremstår med en oprindelig planløsning med tre stuer i forlængelse af hinanden mod gaden – henholdsvis to, fire og to fag. Mod gården er en bred gang med et tofags værelse over porten samt et gæstetoilet over trappen. I modsatte ende af gangen er der forbindelse til sidefløjen, som er indrettet med et nyt spisekøkken, efterfulgt af et værelse og bagerst et stort badeværelse. Taglejlighederne har nyere indretninger med synlige bjælker.

Der er kælder under hele forhuset, opbygget i munke- og kridtsten. Loftet består af flade krydshvælv, som hviler af på murene eller søjler. På gulvet er naturstensfliser.

— BYGNINGSHISTORIE

Det grundmurede forhus med tilhørende sidefløj blev opført i midten 1660'erne af Køges første privilegerede apoteker Jørgen Berendsen. Sidelængen af bindingsværk menes at være fra samme tid. Forhuset var oprindeligt prydet med et stejlt og tre stokværk højt heltag, der var udsmykket med en trefags kvist med svungne kamme i samme højde som husets rygning. Hovedindgangen til apoteket var midt i bygningen. Over hoveddøren var en knægtbåren konsol, og trappen op til hoveddøren var på cirka fem trin afskærmet af det værn, som nu er rykket over til indgangen i den tidligere port. Portåbningen, der var i niveau med terrænet, havde et småsproset overvindue og portfløjene havde hver fem enkle fyldinger.

Omkring 1865 blev forhuset ombygget og den nuværende facade blev etableret. Ved ombygningen forsvandt både den svungne gavlkvist og den stejle tagrejsning.

— KILDER

Bevaringsværdige Huse i Køge; udarbejdet af Hans Henrik Engquist, Fredningsstyrelsen, Det særlige Bygningssyn, 1978.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Apotekets facade udgør en vægtig del af gadebilledet, og ejendommen forankrer sig i Køges middelalderbykerne. Forhuset er, som meget af den indre bys karakteristiske bebyggelse, placeret ud til gadelinjen og tilpasser sig dermed det traditionelle gadenets lukkede randbebyggelse. Den tidligere portgennemkørsel i det sydligste fag, fornemmes stadig.

Ligeledes er der miljømæssig værdi ved grundens traditionelle bebyggelsesstruktur med forhus sammenbygget med sidefløj og sidelænge i forlængelse af hinanden.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi knytter sig blandt andet til, at bygningen er opført af en apoteker, og at den altid har været anvendt til denne funktion. Gårdsidens murankre udformet som initialerne *IBC* henviser til bygherren: apoteker Jørgen Berendsen.

At ejendommen blev opført i 1660'erne kan dels aflæses i sidefløjens heltag med bevaret stejl, tagrejsning samt i sidelængens tidstypiske bindingsværk med højt styrterum, dobbelte skråstivere og to rækker løsholte samt gennemstukne, dobbeltfornaglede bjælkeender. Også de bevarede, kraftige, liljeformede murankre i forhusets facade vidner om forhusets høje alder.

I sidelængen ligger den kulturhistoriske værdi i det tidstypiske bindingsværk med højt styrterum, dobbelte skråstivere og to rækker løsholter, samt de gennemstukne, dobbeltfornaglede bjælkeender. Også sidelængens torammede og smårudede vinduer vidner om Apotekets høje alder.

Den kulturhistoriske værdi i det indre knytter sig til boligen på første etage i forhuset, som fremstår med den oprindelige planløsning med tre gadevendte stuer i forlængelse af hinanden på henholdsvis to, fire og to fag. I den midterste stue er en ældre brændeovn dateret 1774.

Hertil kommer rummenes fine udsmykning i form af brystningspaneler, oprindelige døre med tilhørende greb og gerichter samt lofternes stuk og rosetter.

Den kulturhistoriske værdi ligger ligeledes i den bevarede kælder under forhuset med hvælvede lofter og naturstensbelagte gulve.

I sidelængen ligger den kulturhistoriske værdi de enkeltstående bevarede vægge, i de synlige bjælker i boligen på første etage samt i anvendelsen af traditionelle materialer som bræddegulve, bræddeloft og fyldingsdøre med tilhørende gerichter.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Ejendommens arkitektoniske værdi ligger i forhusets enkle og stramme facade mod gaden med de mange taktfast placerede vinduer, som udgør en stor del af facadens arkitektoniske fremtoning. Også vinduernes traditionelle udformning underbygger det enkle facadeudtryk. De arkitektoniske værdier ligger tillige i sidebygningens markante bindingsværk med de ældre vinduer, særlig i stueetagen. Hertil kommer de teglhængte tage med skorsten.

Den arkitektoniske værdi i det indre ligger i boligen på første etage i forhuset med den oprindelige planløsning med tre stuer i forlængelse af hinanden samt i rummenes fine udsmykning, i form af oprindelige døre med gerichter og tilhørende greb, brystningspaneler og lofternes stuk og rosetter. I den midterste stue er en ældre etagevindovn i en halvrund, pudsindrammet kaminniche, der sammen med de øvrige ældre bygningsdele understreger boligens herskabelige indretning.

Den arkitektoniske værdi ligger ligeledes i kældrens store hvælv og dens rustikke udseende med naturstensfliser, hvidkalkede vægge og hvælvenes synlige, røde mursten.

I sidelængen knytter den arkitektoniske værdi sig til de små rumligheder i boligen på første etage, hvor konstruktionens synlige bjælker giver sig til kende. Hertil kommer de traditionelt udformede døre og gerichter, samt bræddegulve og -lofter, der i materialevalg understøtter fortællingen om den sekundære længe.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

Apotekets bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til den samlede, traditionelle og sammenbyggede bebyggelse med forhus, sidefløj og sidelænge. Hertil kommer det grundmurede forhus' enkle og stramme facade med de mange, taktfast placerede vinduer, ældre liljeformede murankre, hovedgesimsen og den kurvehanksbuede

portåbning med smedejernsgelænder. Endvidere kommer den grundmurede sidefløjs murankre og stejle taghældning samt sidelængens 13 fag lange bindingsværkskonstruktion i egetræ med samtlige detaljer, herunder, dobbelte skråstivere, gennemstukne bjælkeender og højt styrterum. Hertil kommer de ældre vinduer, de teglhængte, røde tage og forhusets skorstenspipe i rygningen samt den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier i Apotekets indre knytter sig til boligens oprindelige planløsning på første sal i forhuset, herunder de tre gadevendte stuer en suite og de sekundære funktioner placeret i sidefløjen. Hertil kommer de ældre bygningsdele- og detaljer, herunder boligens etagevindovne dateret 1774, de oprindelige fyldingsdøre, tilhørende greb og gerichter, brystningspaneler, de pudsede lofter med stukgesimser og rosetter. De bærende fredningsværdier ligger ligeledes i forhusets renæssancekælder med store hvælv og naturstensbelagte gulve samt i den traditionelle materialeholdning.

I sidelængen knytter de bærende fredningsværdier sig til opretholdelsen af de små rumligheder med de traditionelle, synlige loftbjælker, samt de traditionelt udformede døre og gerichter, bræddegulve og -lofter, som er reableret i overensstemmelse med bygningen alder. Endelig kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Det anbefales, at indgangspartiet, som nu findes i det oprindelige portrum, bearbejdes på en sådan måde, at det i højere grad hænger sammen med resten af facadeudtrykket. Dette både i forhold til detaljeringen og til valgene af materialer.

I selve butikken, vil det styrke fredningen, at indretningen ændres så møbleringen fjernes fra vinduerne, så disse kan ses indefra.

I butikkens sekundære rum, som findes i sidelængen, vil det styrke fredningen, at overflader og materialevalg i højere grad svarer overens med bygningens oprindelige udtryk.

I boligen på første sal anbefales det, at gulvene erstattes med traditionelle bræddegulve, lagt på traditionel vis og med traditionel behandling. Endvidere anbefales det, at lofterne tilbageføres til pudsede flader, hvor der i dag er gipsplader. Generelt vil det styrke fredningen, at standard fyldingsdøre erstattes med snedkerdøre i en kvalitet og med en detaljering, som svarer til fredningen.

Endelig skal nævnes, at kælderen skal ventileres, så dens indeliggende fugt kan komme væk.